

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 61.051.014
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»,
пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська
область, 88000

ВІДГУК

офіційного опонента Волошина Юрія Олексійовича, доктора юридичних наук, професора, Заслуженого юриста України, декана факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету на дисертацію Волошенюка Назарія Михайловича на тему «Конституційно-правове регулювання передвиборної агітації під час виборів депутатів парламенту: зарубіжний досвід та українська практика» подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, з галузі знань 08 Право

Вивчення тексту поданої на захист дисертації та наукових праць Волошенюка Назарія Михайловича на тему «Конституційно-правове регулювання передвиборної агітації під час виборів депутатів парламенту: зарубіжний досвід та українська практика», дають підстави для формулювання опонентом наступного висновку.

Ступінь актуальності обраної теми. Подальші демократичні зміни, які відбуваються в українському суспільстві та які спрямовані на формування України як демократичної, правової, соціальної держави ставлять на порядок денний цілий ряд питань державницького характеру, що обумовлені необхідністю здійснення в нашій державі демократичних перетворень, запровадження у вітчизняну державно-правову практику вироблених світовою спільнотою стандартів сучасного конституціоналізму. У зв'язку з цим

актуалізується проблема конституційно-правового забезпечення в Україні народовладдя як основи формування та здійснення влади, участі народу у вирішенні питань, пов'язаних з формуванням представницьких органів публічної влади, а в цьому плані звертає на себе інститут передвиборної агітації, який виступає важливим елементом виборів, охоплює підготовку та розповсюдження певної інформації агітаційного характеру, завдяки чому визначається електоральний корпус учасників виборчих перегонів, отримується виборцями необхідна їм для голосування інформація про кандидатів у народні депутати та політичні партії, які є суб'єктами виборчої кампанії.

Також незважаючи на те, що національне виборче законодавство постійно удосконалюється, воно не завжди враховує зарубіжну практику, залишаються поза увагою вітчизняних законодавців цілий ряд питань, пов'язаних з удосконаленням національної моделі передвиборної агітації на виборах народних депутатів України.

Про актуальність обраної теми дисертаційного дослідження свідчить також її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Зокрема, обраний дисертантом напрям дослідження пов'язаний з пріоритетним напрямком розвитку правової науки на 2016-2020 роки, затвердженим Постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 року № 213-р., а також плану науководослідної роботи кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет» на 2015-2020 рр.

Усі вищезазначені обставини дають підстави стверджувати про актуальність теми запропонованого дослідження та його теоретичну і практичну значущість

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Детальне ознайомлення із дисертаційним дослідженням Волошенюка Назарія Михайловича дає підстави стверджувати, що при опрацюванні теоретико-методологічного підґрунтя були використані сучасні наукові дослідження у сфері конституційного права України і зарубіжних країн, інших національних галузей публічного права, спираючись на праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема М.О. Баймуратов, Ю.Б. Ключковський, О.Д. Лізунова, О.В. Марцеляк, Ю.Р. Мірошніченко, В.Ф. Погорілко, І.М. Поспелова, В.О. Серьогін, О.В. Совгіря, М.І. Ставнійчук, Ю.М. Тодика, В.Л. Федоренко, В.М. Шаповал, Ю.С. Шемшученко, В.Є. Шеверєва, Л.М. Шипілов, А.О. Янчук, Ю.О. Ясочко та інші.

Методологічну основу дисертації становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. В основу дослідження закладений філософський метод діалектики. Для вирішення поставлених завдань використано також такі методи як логіко-семантичний, системно-структурний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, функціональний та інші методи пізнання процесів і явищ.

Мета та завдання дисертаційного дослідження сформульовані чітко та послідовно. Мета дисертаційного дослідження полягає у визначенні проблематики, необхідності вирішення низки теоретичних та практичних питань, пов'язаних з розумінням та правовим регулюванням передвиборної агітації на виборах депутатів парламенту.

Об'єктом дисертаційного дослідження є суспільні відносини, що складаються у сфері виборів депутатів вітчизняного та зарубіжних парламентів; предметом дослідження є зарубіжний досвід та українська практика конституційно-правового регулювання передвиборної агітації під час виборів депутатів парламенту.

Структура дисертаційного дослідження «Конституційно-правове регулювання передвиборної агітації під час виборів депутатів парламенту:

зарубіжний досвід та українська практика» характеризується цілісністю й логічною послідовністю та відображає загальне бачення досліджуваної автором проблематики.

Зокрема, у першому розділі розглядається онтологічні й аксіологічні проблеми визначення категорії “передвиборна агітація” у вітчизняній та зарубіжній конституційно-правовій доктрині; розкрито сутність, риси та конституційно-правове регулювання передвиборчої агітації; охарактеризовано співвідношення передвиборної агітації з політичною і соціальною рекламою та інформаційним забезпеченням виборів

Другий розділ характеризується конституційно-правовим забезпеченням організації передвиборної агітації під час виборів депутатів парламенту на зарубіжному та українському досвіді; досліджено форми та засоби передвиборної агітації на парламентських виборах; сформульовано роль засобів масової інформації у здійсненні передвиборної агітації під час виборів депутатів парламенту; визначено обмеження ведення передвиборної агітації на парламентських виборах у сучасній конституційно-правовій практиці України та зарубіжних держав.

Усі розділи, підрозділи як частини структури роботи підпорядковані чітко визначеній меті, яка детально визначається через конкретні завдання, поставлені в дисертаційному дослідженні.

Також можна зазначити ключові проблеми, які розглядаються в дисертаційному дослідженні. Зокрема, у *першому розділі* дисертаційного дослідження визначається теоретико-правові підходи до розуміння передвиборної агітації і на цій основі було сформоване її авторське визначення (підрозділ 1.1.); досліджуються та аналізуються сучасні підходи конституційно-правового регулювання передвиборної агітації в Україні та зарубіжних країнах (підрозділ 1.2.); здійснюється розмежування категорії “передвиборна агітація” з такими суміжними категоріями як “політична реклама”, “соціальна реклама” та “інформаційне забезпечення виборів” (підрозділ 1.2.).

У другому розділі дисертаційного дослідження здійснюється порівняльний аналіз нормативно-правового регулювання форм і засобів передвиборної агітації на парламентських виборах в розвинутих демократичних державах та Україні (підрозділ 2.1.); досліджується чинне національне і зарубіжне законодавство та розробка пропозицій стосовно вдосконалення правового регулювання передвиборної агітації під час виборів народних депутатів України (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3).

Вагоме значення для подальших наукових досліджень є вдосконалення автором таких термінів, як “передвиборна агітація”, “політична реклама”, “соціальна реклама”, “інформаційне забезпечення виборів” тощо.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація Волошенюка Назарія Михайловича має наукову новизну, яка визначається тим, що дана робота є однією з перших спроб комплексного монографічного дослідження проблеми конституційно-правового регулювання передвиборної агітації на парламентських виборах. Результатом проведеного наукового дослідження стало формулювання низки принципово нових положень та удосконалення раніше запропонованих.

Особливої уваги заслуговують наступні висновки, отримані в результаті дисертаційного дослідження:

- визначено категорію “передвиборна агітація” як комплексного багатогранного конституційно-правового явища, яке розкривається в сукупності теоретичних конструкцій, базових юридичних понять і категорій у таких практично-прексеологічних аспектах як форма, зміст і суть;

- проведено порівняльно-правовий аналіз та виявлено особливості конституційно-правового забезпечення організації передвиборної агітації на парламентських виборах в Україні та більше двадцяти розвинутих демократичних країн Європи, Азії, Південної і Північної Америки;

- доведено, що з розвитком новітніх технологій у передвиборній агітації все частіше використовують Інтернет, що ставить перед вітчизняним

законодавцем відповідальне завдання – встановити чіткі правові рамки його використання для ведення передвиборної агітації.

Робота є самостійним, завершеним дослідженням важливої наукової проблеми, що містить обґрунтовані положення, висновки та рекомендації теоретичного та практичного характеру. Результати дослідження, полягають в тому, що в дисертації сформульовані й обґрунтовані висновки і пропозиції, які дають можливість поглибити концептуальні основи становлення і розвитку засад демократичної, правової держави, окреслити роль виборів і передвиборної агітації в цих державотворчих процесах.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Викладені в дисертаційному дослідженні наукові результати є достовірними та в достатній мірі обґрунтованими. Цей висновок базується на широкому використанні в дисертації традиційних і новаторських теоретичних здобутків вітчизняної та зарубіжної науки конституційного права, державознавства та теорії права, раніше апробованих і нових методів теоретичного дослідження, узагальнення вітчизняного й зарубіжного досвіду. Опрацьована значна кількість наукових праць з обраної тематики, а також великий масив нормативно-правових джерел, що забезпечило високий науковий рівень даного дисертаційного дослідження.

Новизна та повнота наукового положення, висновків та рекомендацій, сформульованих у дослідженні роботи, знайшли відображення у достатній кількості наукових статей, опублікованих у вітчизняних наукових виданнях та зарубіжних наукових працях, а також тез доповідей наукових конференцій.

Дисертація є самостійною завершеною роботою, порушення академічної доброчесності в дисертаційній роботі відсутні.

Викладене дає підстави для позитивної оцінки роботи Волошенюка Назарія Михайловича як самостійного дисертаційного дослідження. У той же час, варто відмітити, що роботі притаманні певні недоліки. Зокрема:

1. При висвітленні змісту підрозділу 1.2. «Співвідношення передвиборної агітації з політичною і соціальною рекламою та інформаційним забезпеченням виборів» дисертант вказує, що у таких країнах як Великобританія, Мальта, Португалія, Франція політична реклама повністю заборонена. В Ірландії діє заборона на аудіовізуальну рекламу, яка переслідує «політичні або релігійні цілі, або має відношення до індустріального конфлікту». І доволі часто в цій країні при реалізації зазначених положень під політичні цілі підпадають навіть книги політиків внаслідок чого забороняється їх реклама. Подібний підхід підтримав і Європейський суд з прав людини, розглядаючи справу про політичну рекламу Verein Gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) проти Швейцарії, він у своєму рішенні визнав, що рекламний матеріал може кваліфікуватися як «політичний», якщо він відображає спірні погляди, які стосуються сучасного суспільства в цілому та знаходяться в центрі уваги під час різноманітних політичних дебатів. Наскільки ефективною на сьогодні є практика ЄСПЛ у питанні заборони політичної реклами? Чи не міг би автор надати більш деталізовану оцінку зазначеної проблематики дослідження стосовно України?

2. Автором на сторінці 98 вказується, що у цілому передбачені Виборчим кодексом України форми передвиборної агітації відповідають зарубіжній практиці розвинутих демократичних країн. І в той же час потрібно підкреслити, що законодавче закріплення такого повного переліку форм передвиборної агітації, як в Україні, в зарубіжній практиці зустрічається не так часто. Це пов'язано з домінуванням у міжнародній виборчій практиці принципу свободи проведення громадянами, політичними партіями, іншими громадськими об'єднаннями, кандидатами у депутати в будь-яких законних формах і методах агітаційної діяльності в умовах плюралізму думок і відсутності цензури, а також для гарантування широкого простору самостійній і творчій агітаційній діяльності учасників виборчої кампанії ... Разом із тим, хотілося б почути думку дисертанта з приводу того, які він виділяє основні

недоліки та прогалини профільного законодавства? Якими є авторські пропозиції щодо їх усунення ?

3. На сторінці 78 дисертант зазначає, що підхід розуміння ролі ЗМІ при інформаційному забезпеченні виборів передбачений Рекомендаціями R (99)15 Комітету Міністрів Ради Європи “Про висвітлення в засобах масової інформації виборчих кампаній”, які містять положення, що: “Держави-члени мають вжити заходів, які б забезпечили висвітлення виборчих кампаній ... правдиво, зважено, неупереджено”; “поряд із повагою до редакційної незалежності телерадіомовників нормативні рамки мають також закріпити обов’язок мовників висвітлювати виборчі кампанії в усіх програмах правдиво, зважено й неупереджено”; “держави-члени мають вжити заходів, за якими державні і приватні мовники під час виборчих кампаній повинні бути особливо правдивими, зваженими й неупередженими в програмах новин і поточних подій, зокрема в дискусійних матеріалах” ... Яким чином у реаліях сьогодення можливо посилити активність та ефективність виборчих кампаній ?

Висловлені зауваження не впливають на високу позитивну оцінку роботи та можуть бути предметом подальших наукових досліджень дисертанта.

Таким чином, дисертаційна робота Волошенюк Назарія Михайловича на тему “Конституційно-правове регулювання передвиборної агітації під час виборів депутатів парламенту: зарубіжний досвід та українська практика ” є самостійним, завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані результати. Дисертація відповідає галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право, вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2019 р. № 283), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії,

затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

Офіційний опонент:

Декан факультету міжнародних відносин
Національного авіаційного університету,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Волошин Ю. О.

“22” 11. 2021 року

Волошин Ю. О.

свідчу

Вчений секретар
Національного авіаційного університету

М. Мельничук

Відгук отримано:
24.11.2021р
Голова Великої ради
ДП 61.051.014
проф. Бєлов Д.М.